EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 11. 12. 2023
COM(2023) 778 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Správa o vykonávaní článku 5 smernice (EÚ) 2018/2001 o energii z obnoviteľných zdrojov

Správa o vykonávaní článku 5 smernice o energii z obnoviteľných zdrojov

1. Úvod

V revidovanej smernici o energii z obnoviteľných zdrojov[1] sa stanovuje cieľ na úrovni EÚ na rok 2030 predstavujúci 42,5 % podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej energetickej spotrebe s ambíciou dosiahnuť 45 %. Na rozdiel od cieľa na rok 2020 sa tento cieľ na úrovni EÚ nepremietol do záväzných národných príspevkov. Tento cieľ majú spoločne dosiahnuť všetky členské štáty na základe svojich koordinovaných a kombinovaných opatrení, ako sa uvádza v smernici a nariadení o riadení[2].

Podľa nariadenia o riadení majú členské štáty navzájom spolupracovať na účinnom plnení zámerov, cieľov a príspevkov stanovených v ich národných energetických a klimatických plánoch, pričom zohľadňujú všetky už existujúce a potenciálne formy regionálnej spolupráce. Európska komisia však vo svojom celoúnijnom posúdení NEKP z roku 2020[3] dospela k záveru, že členské štáty by mali lepšie využiť regionálnu spoluprácu v praxi.

Zvýšená ambícia v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov by si vyžadovala nákladovo efektívne využitie potenciálu zavádzania obnoviteľných zdrojov energie. Znamená to, že pri dosahovaní tohto cieľa bude zohrávať úlohu spolupráca medzi členskými štátmi. Spolupráca je zároveň nástrojom na dosiahnutie väčšieho zosúladenia predpisov medzi členskými štátmi. Cieľom revidovanej smernice o energii z obnoviteľných zdrojov je posilniť spoluprácu prostredníctvom ustanovení o spoločných projektoch, štatistických prenosoch a spoločných systémoch podpory.

Väčšina investícií do výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov doteraz využívala vnútroštátne systémy podpory, ktorých úloha pri dosahovaní cieľa EÚ je uznaná v článku 4 smernice, ako aj v pravidlách EÚ o štátnej pomoci[4]. Táto podpora by sa mala poskytovať konkurenčným spôsobom, napríklad prostredníctvom verejných súťaží.

Článok 5 smernice umožňuje členským štátom otvoriť účasť na systémoch podpory pre elektrinu z obnoviteľných zdrojov výrobcom nachádzajúcim sa v iných členských štátoch. To môže každoročne dosiahnuť výšku aspoň 5 % rozpočtu systému alebo podporovanej kapacity v rokoch 2023 až 2026 a aspoň 10 % v rokoch 2027 až 2030 alebo dosiahnuť úroveň prepojenia dotknutého členského štátu v danom roku, ak je nižšia. Okrem toho otvorenie systémov podpory môže, ale nemusí zahŕňať fyzický dovoz elektriny. Ak členský štát, ktorý otvorí svoj systém podpory, požaduje dôkaz o fyzickom dovoze, môže obmedziť účasť na systéme na projekty v krajinách, s ktorými má priame pripojenie. Podľa smernice, ak sa členský štát rozhodne otvoriť účasť na systémoch podpory, zapojené členské štáty sa musia dohodnúť na zásadách takejto účasti, pričom príslušnými dohodami sa musia upravovať aspoň zásady prideľovania elektriny z obnoviteľných zdrojov, na ktorú sa vzťahuje cezhraničná

[1] Smernica (EÚ) 2018/2001 zmenená smernicou (EÚ) 2023/2413.

[2] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy.

[3] Stimulácia zelenej transformácie a podpora hospodárskej obnovy vďaka integrovanému energetickému a klimatickému plánovaniu [COM(2020) 564 final].

[4] Usmernenia o štátnej pomoci v oblasti klímy, ochrany životného prostredia a energetiky na rok 2022 (2022/C 80/01).

podpora. Členské štáty môžu zrealizovať jeden alebo viacero pilotných systémov, kde je podpora otvorená výrobcom nachádzajúcim sa v iných členských štátoch, s cieľom získať ďalšie skúsenosti z vykonávania.

V článku 5 ods. 5 sa od Komisie vyžaduje vykonanie hodnotenia vykonávania tohto článku. V správe o vykonávaní by sa mala posúdiť potreba zaviesť pre členské štáty povinnosť čiastočne otvoriť ich systémy podpory pre elektrinu z obnoviteľných zdrojov výrobcom nachádzajúcim sa v iných členských štátoch s cieľom dosiahnuť otvorenie na úrovni 5 % do roku 2025 a otvorenie na úrovni 10 % do roku 2030.

Na tento účel sa v tejto správe posudzuje, v akom rozsahu členské štáty vykonali článok 5 od nadobudnutia účinnosti smernice (EÚ) 2018/2001 otvorením účasti na systémoch podpory alebo organizovaním pilotných systémov. V tejto správe sú uvedené príklady, napr. prípadové štúdie, ako aj výsledky konzultácií so zainteresovanými stranami na túto tému.

2. Existujúce príklady otvorenia systémov podpory a pilotných projektov

a) Cezhraničná nemecko-dánska verejná súťaž v oblasti slnečnej fotovoltiky

Nemecko a Dánsko uskutočnili v roku 2016 na základe dvojstrannej dohody o spolupráci dve pilotné cezhraničné aukcie v oblasti slnečnej fotovoltiky, z ktorých jednu realizovalo Nemecko a druhú Dánsko. V nemeckej aukcii s výkonom 50 MW bolo umožnené zariadeniam nachádzajúcim sa v Dánsku uchádzať sa o podporné platby, kým v dánskej aukcii s výkonom 20 MW boli 2,4 MW otvorené zariadeniam nachádzajúcim sa v Nemecku. Aukcie sa líšili niekoľkými koncepčnými prvkami. V nemeckej aukcii sa napríklad udeľovali pohyblivé trhové prémie, zatiaľ čo v dánskej aukcii sa použili pevné prémie. Povolená veľkosť ponuky v Nemecku sa pohybovala od 0,1 do 10 MW, kým v Dánsku bola obmedzená na maximálne 2,4 MW. Nemecko stanovilo najvyššiu ponukovú cenu na rozdiel od Dánska, ktoré nezaviedlo maximálnu cenu.

Na nemeckej aukcii bolo doručených 43 ponúk na celkový výkon 297 MW, z čoho 143 MW bolo na projekty nachádzajúce sa v Nemecku (26 ponúk) a 154 MW na projekty nachádzajúce sa v Dánsku (17 ponúk). Všetkých päť víťazných ponúk bolo na projekty nachádzajúce sa v Dánsku s maximálnym oprávneným výkonom 10 MW. Na dánskej aukcii bol doručených 36 ponúk na celkový výkon 79,45 MW, pričom na zariadenia nachádzajúce sa v Nemecku neboli predložené žiadne ponuky. Všetkých deväť víťazných ponúk bolo na projekty s maximálnym oprávneným výkonom 2,4 MW. Výsledkom bol celý výkon spoločnej verejnej súťaže pridelený na projekty nachádzajúce sa v Dánsku.

b) Plánovaná dohoda o veterných parkoch medzi Írskom a Spojeným kráľovstvom

V roku 2014 Írsko a Spojené kráľovstvo pracovali na medzivládnej dohode zameranej na zriadenie veterných parkov s celkovým výkonom približne 5 GW v írskom regióne Midlands s pomocou vládnych dotácií Spojeného kráľovstva a na vývoz vyrobenej elektriny do Spojeného kráľovstva. Írsku by takáto dohoda ponúkla trh na vývoz elektriny a ďalšie hospodárske výhody a Spojenému kráľovstvu by pomohla splniť jeho ciele v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov pri nižších nákladoch ako zavádzaním iných obnoviteľných zdrojov

energie. Podľa jedného z navrhovateľov projektu sa očakávalo, že spotrebitelia v Spojenom kráľovstve ušetria približne 7 miliárd GBP počas 15 rokov od uzavretia tejto dohody[5]. Od dohody sa napokon upustilo z dôvodu obáv miestnych komunít týkajúcich sa veľkosti navrhovaných veterných parkov, výšky jednotlivých turbín a vplyvu na životné prostredie a hodnoty nehnuteľností. Okrem toho očakávané prínosy pre Írsko boli vnímané ako príliš malé na to, aby prevážili environmentálne vplyvy inštalácie veterných parkov vo svojej krajine[6].

3. Príspevky od zainteresovaných strán

S členskými štátmi boli vedené konzultácie v rámci koordinovaného postupu týkajúceho sa smernice o energii z obnoviteľných zdrojov (CA-RES)[7] a prostredníctvom dvojstranných žiadostí. Na dotazník zaslaný v rámci CA-RES odpovedalo spolu desať členských štátov. Šesť z nich (Cyprus, Fínsko, Slovinsko, Slovensko, Dánsko a Poľsko) odpovedalo, že neplánujú otvoriť účasť na systémoch podpory. Švédsko spomenulo svoj existujúci systém certifikátov na elektrinu s účasťou Nórska. Grécko odpovedalo, že podľa nedávneho ministerského rozhodnutia sú v roku 2023 naplánované tri spoločné aukcie v oblasti veternej energie a slnečnej fotovoltiky, ktoré budú otvorené výrobcom nachádzajúcim sa v iných členských štátoch. V prípade týchto aukcií nebol podiel výkonu pre výrobcov z iných členských štátov špecifikovaný. Ďalšia aukcia naplánovaná v roku 2023 je určená len výrobcom nachádzajúcim sa v iných členských štátoch.

Členské štáty, ktoré odpovedali, zatiaľ nepodpísali žiadne dohody o spolupráci s cieľom otvoriť účasť na systémoch podpory. S výnimkou Dánska nezorganizoval pilotné systémy, pri ktorých by bola podpora otvorená výrobcom nachádzajúcim sa v iných členských štátoch, žiadny z členských štátov, ktoré odpovedali[8].

Členským štátom bola položená otázka, čo považujú za hlavnú prekážku otvorenia účasti na systémoch podpory. V reakcii na to bolo uvedených niekoľko faktorov: rozdielne vnútroštátne systémy podpory a riziko, že takýto rozdiel zapríčiní nekalú hospodársku súťaž; rozdiely v administratívnych procesoch; obavy súvisiace s bezpečnosťou dodávok; výzvy súvisiace s komunikáciou a spoločným chápaním s inými členskými štátmi a nedostatočná prepojenosť elektrických sústav s inými členskými štátmi.

Pokiaľ ide o opatrenia, ktoré by Komisia mohla prijať na motivovanie členských štátov alebo poskytnutie pomoci členským štátom pri otváraní systémov podpory výrobcom nachádzajúcim sa v inom členskom štáte, v odpovediach bola spomenutá normalizácia postupov vrátane vhodného rámca pre dohody.

Okrem konzultácie v rámci CA-RES Komisia uverejnila online výzvu na predkladanie podkladov v súvislosti s možnosťou pre členské štáty čiastočne otvoriť účasť na svojich

---

5 https://www.bbc.com/news/science-environment-21147279.

6 *Cross-border cooperation on renewable energy* (Cezhraničná spolupráca v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov), s. 5, https://www.eea.europa.eu/publications/cross-border-cooperation-on-renewable-energy.

7 CA-RES je projekt v rámci programu Horizont 2020. Podporuje transpozíciu a vykonávanie smernice. Prostredníctvom CA-RES si zúčastnené krajiny vymieňajú skúsenosti a najlepšie postupy.

8 Dánsko vo svojej odpovedi uviedlo pilotnú cezhraničnú verejnú súťaž v oblasti slnečnej fotovoltiky s Nemeckom v roku 2016, ktorá je opísaná v oddiele 2 písm. a) tejto správy.

systémoch podpory pre elektrinu z obnoviteľných zdrojov výrobcom nachádzajúcim sa v iných členských štátoch vrátane možnosti, aby Komisia navrhla povinné otvorenie systémov podpory.

Komisii bolo k uvedenej výzve doručených 18 príspevkov. Po uplynutí lehoty jej boli doručené aj dve odpovede e-mailom. Väčšina respondentov vyjadrila nesúhlas s povinným otvorením systémov podpory. Vo všetkých odpovediach od jednotlivcov na výzvu na predkladanie podkladov bol vyjadrený nesúhlas s povinným otvorením, pričom dôraz bol kladený najmä na obavy týkajúce sa zvrchovanosti členských štátov.

Komisii boli k uvedenej výzve doručené tri príspevky od členských štátov. Ďalší bol predložený po doplňujúcej dvojstrannej žiadosti Komisie adresovanej členským štátom. Dve z odpovedí na výzvu prišli od členských štátov, ktoré už uskutočnili pilotný projekt pre cezhraničné aukcie – od Dánska a Nemecka[9]. Dánsko vo svojej odpovedi zdôraznilo potrebu, aby členské štáty boli flexibilné pri rozhodovaní o vhodných nástrojoch na podporu energie z obnoviteľných zdrojov, a to aj prostredníctvom vnútroštátnych systémov podpory a otvárania týchto systémov výrobcom v iných členských štátoch. Dánsko takisto pripomenulo, že energia z obnoviteľných zdrojov na pevnine sa podľa očakávaní bude v budúcnosti prevažne inštalovať bez použitia systémov podpory.

V odpovedi od Nemecka sú opísané koncepčné prvky pilotných cezhraničných aukcií s Dánskom, poznatky získané z týchto aukcií, pokiaľ ide o zvýšenie efektívnosti, ktoré môže byť výsledkom spolupráce, a význam regulačných podmienok pri cezhraničných aukciách, a platné predpisy v Nemecku v oblasti systémov podpory energie z obnoviteľných zdrojov. Podľa vnútroštátnych pravidiel sa od roku 2017, keď sa podpora pre energiu z obnoviteľných zdrojov musí určovať prostredníctvom aukcií, za určitých podmienok má otvoriť podiel celkového výkonu, ktorý sa má každoročne doplniť, pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v iných členských štátoch[10]. Tieto pravidlá boli následne zmenené v rokoch 2017, 2021 a 2023 zvýšením podielu výkonu, ktorý musí byť otvorený pre projekty v iných členských štátoch, oprávnením dodatočných technológií na účasť na cezhraničných aukciách, zavedením zmien vo výpočte trhových prémií a pozastavením platnosti požiadavky na reciprocitu. Podľa aktuálnych pravidiel musí byť 20 % celkového výkonu, ktorý sa má každoročne doplniť, otvorených pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v iných členských štátoch, pričom výkon veternej energie na mori sa do stanoveného limitu 20 % nezapočítava a pre projekty v iných členských štátoch môže byť otvorený celý výkon. Nemecko vo svojom príspevku uznáva, že povinnosť otvoriť systémy podpory by posilnila spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti obnoviteľných zdrojov energie. Zároveň však pripomína posilnené ustanovenia o spoločných projektoch v článku 9 nedávno revidovanej smernice o energii z obnoviteľných zdrojov. Nemecko považuje podporu spolupráce zo strany Komisie za užitočnú v záujme zvýšenia efektívnosti systémov podpory v EÚ.

---

9 V tretej odpovedi od členského štátu (Litvy) sa uvádza platný regulačný rámec pre spoločné systémy podpory a účasť na aukciách v inom členskom štáte bez toho, aby zaujal stanovisko v prospech alebo proti povinnému otvoreniu systémov podpory.

10 1. Medzi Nemeckom a partnerskou krajinou je zavedená medzinárodná zmluva o mechanizme spolupráce v zmysle smernice o energii z obnoviteľných zdrojov; 2. spolupráca je recipročná, čo znamená, že obe strany otvoria svoje aukcie na svojich príslušných trhoch pre partnerskú krajinu s porovnateľnými objemami, a 3. vyrobená elektrina musí byť fyzicky dovezená alebo musí mať porovnateľný účinok na nemecký trh s elektrinou.

Väčšina odpovedí priemyslu obsahuje tvrdenie, že povinné otvorenie systémov nerieši základné potreby zúčastnených vlád, že by to mohlo znížiť legitimitu a verejnú podporu systémov a celkovo energetickej transformácie a že zavedenie záväznej povinnosti nemusí byť najvhodnejší spôsob, ako prispieť k dosiahnutiu cieľa EÚ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na rok 2030, keďže to môže zahŕňať zmenu požiadaviek, ktoré musia podporované zariadenia spĺňať, aby získali podporu, alebo zmenu samotného systému financovania, čím sa vytvorí administratívna záťaž. Respondenti napríklad poukázali na to, že v rámci španielskeho systému podpory REER (*Régimen Económico de Energías Renovables*) sa zariadenia na výrobu elektriny musia nachádzať na španielskej pevnine a spĺňať určité administratívne míľniky. Musela by sa zmeniť požiadavka na lokalitu na umožnenie otvorenia systémov podpory, ako aj požiadavka splnenia určitých administratívnych míľnikov pre zariadenia nachádzajúce sa v iných členských štátoch, keďže na tieto zariadenia by sa vzťahovali iné povoľovacie a administratívne postupy ako tie, ktoré sa uplatňujú v Španielsku. Okrem toho, ak má verejná súťaž podobu rozdielovej zmluvy, rôzne pravidlá spôsobu rozdelenia finančnej záťaže vyplývajúcej z vyplácania podpory medzi účastníkov trhu v zúčastnených krajinách môžu viesť k nerovnakému zaobchádzaniu medzi členskými štátmi.

Naopak, jedno priemyselné združenie podporujúce povinné otvorenie argumentovalo za jednotný systém EÚ alebo harmonizované podporné opatrenia v záujme podpory nákladovo efektívneho zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov a integrácie a fungovania trhu s elektrinou. Iný respondent z radov priemyselných združení upozornil, že ak by sa otvorenie systémov podpory stalo povinným, vnútroštátne financovanie by priamo alebo nepriamo poskytovalo obyvateľstvo príslušného členského štátu, a preto by takéto financovanie malo prispieť najmä k dosiahnutiu energetických a klimatických cieľov tohto členského štátu. Ďalšie priemyselné združenie vyjadrilo podporu pre povinné otvorenie s cieľom vyvážať vyrobenú energiu do členského štátu, ktorý organizuje aukciu. Tento respondent okrem toho požadoval možnosť prepravy cezhranične podporovanej elektriny z obnoviteľných zdrojov ako plynných molekúl, konkrétne vodíka. Uviedol, že by to mohlo pomôcť prekonať problém toho, že nie vždy je dostupná dostatočná kapacita elektrizačnej sústavy, a vytvoriť možnosť sezónneho uskladňovania energie z obnoviteľných zdrojov.

Hoci väčšina respondentov uprednostnila nezavedenie záväzného otvorenia systémov podpory, výhody spolupráce pri zavádzaní energie z obnoviteľných zdrojov boli vo veľkej miere uznané. Najmä odvetvie veternej energie na mori bolo vyzdvihnuté ako odvetvie, v ktorom má systematická koordinácia a spolupráca krajín v okolí morskej oblasti zásadný význam.

Viacerí respondenti z priemyslu boli za zavedenie stimulov na otvorenie systémov podpory, keďže by vďaka tomu vznikla hospodárska súťaž medzi väčším počtom uchádzačov, nabádalo by to členské štáty k harmonizácii ich administratívnych postupov a poskytlo viac európskych prístupov, v rámci ktorých má napríklad jeden členský štát obmedzený priestor na zavedenie dodatočnej energie z obnoviteľných zdrojov v porovnaní so značným vnútroštátnym dopytom, zatiaľ čo potenciál iného členského štátu z hľadiska zdrojov presahuje domáci dopyt. Odvetvie slnečnej energie však zdôraznilo, že na to, aby boli cezhraničné verejné súťaže úspešné, musí administratívna záťaž zostať obmedzená a musí sa zaručiť viditeľnosť podporných mechanizmov a vnútroštátnych politík na oboch stranách.

Respondenti z odvetvia slnečnej, ako aj veternej energie zdôraznili význam viacerých bodov týkajúcich sa infraštruktúry sústavy. Poukázali na potrebu zvýšenia miery prepojenia

elektrizačných sústav, pričom uviedli fyzické pripojenia do sústavy ako jeden z predpokladov otvorenia systémov podpory. Jeden respondent z odvetvia veternej energie zdôraznil, že náklady na pripojenie do sústavy musia byť súčasťou rozdelenia nákladov a prínosov. Ďalší respondent z odvetvia slnečnej energie tvrdil, že rovnaké podmienky medzi dotknutými krajinami by sa mali zabezpečiť harmonizáciou regulačných rámcov alebo uplatňovaním opatrení na rozdelenie nákladov. Ak sa napríklad náklady na pripojenie do sústavy líšia, v procese výberu ponúk by sa k ponukám na trhu s priaznivejšími podmienkami mohla pripočítať prémia.

Odpovede od viacerých respondentov sa zhodovali aj z hľadiska ich názorov na rozsiahlejšie rozdelenie nákladov a prínosov. Odvetvie veternej energie zdôraznilo, že cezhraničný systém by mal členským štátom pomôcť prekonať rozdiely v ich posúdeniach nákladov a prínosov, že vyrobená elektrina by mala zlepšiť bezpečnosť dodávok v krajine, ktorá otvára svoj systém podpory, a že táto krajina by takisto mala mať prospech z poklesu cien elektriny v dôsledku dodatočného inštalovaného výkonu energie z obnoviteľných zdrojov. Odvetvie slnečnej energie poukázalo na spôsoby, akými by sa mohol navrhnúť podporný mechanizmus tak, aby hostiteľská krajina takisto mohla mať prospech z inštalovaného zariadenia, a to napríklad zapojením miestneho obyvateľstva, miestnych developerov a prípadne miestnym vlastníctvom inštalovaného zariadenia. Odvetvie slnečnej energie ďalej zdôraznilo význam jasného a transparentného účtovníctva vyrobenej a vyvezenej elektriny, aby sa predišlo dvojitému započítaniu.

Jeden respondent z odvetvia energie z obnoviteľných zdrojov v Dánsku uviedol, že projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na pevnine i na mori boli vybudované bez využitia systémov podpory a že využívanie dotácií by oslabilo úspech a prínosy odvetvia energie z obnoviteľných zdrojov. Na druhej strane zástupca tohto odvetvia poukázal na potrebu dotácií na výrobu v oblasti veternej a slnečnej energie ako prostriedku na posilnenie európskych hodnotových reťazcov.

4. Posúdenie

Na základe dôkazov zhromaždených pri vypracúvaní tejto správy je zrejmé, že v členských štátoch došlo iba k veľmi obmedzenému špecifickému vývoju, pokiaľ ide o otvorenie systémov podpory, a to tak z hľadiska legislatívnych požiadaviek, ako aj skúseností s vykonávaním prostredníctvom pilotných systémov.

Jedným z mála členských štátov, ktoré začlenili otvorenie systémov podpory do svojich právnych predpisov v oblasti energetiky, je Nemecko. Poukazuje to však na nedostatočný záujem o cezhraničné aukcie zo strany iných členských štátov, čo sťažuje vykonávanie tohto mechanizmu spolupráce. Väčšina ostatných členských štátov nemá v úmysle otvoriť účasť na systémoch podpory s výnimkou Grécka, ktoré plánuje v roku 2023 zorganizovať niekoľko aukcií pre veternú a slnečnú energiu otvorených výrobcom nachádzajúcim sa v iných členských štátoch, pričom jedna z nich je určená len výrobcom nachádzajúcim sa v susedných krajinách. V niektorých členských štátoch by otvorenie systémov podpory nebolo uskutočniteľné bez zmien súčasného regulačného rámca, napríklad v Španielsku, kde sa zariadenia financované zo systémov podpory musia nachádzať na španielskom území a spĺňať určité administratívne míľniky. V takýchto prípadoch by potenciálne regulačné zmeny museli vytvoriť väčšiu flexibilitu, pokiaľ ide o lokalitu zariadenia, a v rozsahu, v akom vo vnútroštátnych administratívnych postupoch týkajúcich sa obnoviteľných zdrojov energie

zostanú osobitné prvky, ktoré nie sú harmonizované pravidlami EÚ, aby sa umožnila identifikácia porovnateľných administratívnych míľnikov v regulačnom rámci inej krajiny pri zohľadnení vnútroštátnych špecifík.

Z hľadiska skúseností s vykonávaním prostredníctvom pilotných projektov príklad nemecko-dánskeho pilotného projektu ukázal, že cezhraničné aukcie umožňujú projektom s priaznivejšími podmienkami, ako sú podmienky týkajúce sa potenciálu zdrojov, konkurovať pri nižších nákladoch verejného rozpočtu krajiny, ktorá financuje systém podpory. Pri tomto pilotnom projekte bola v rámci piatich víťazných ponúk v nemeckej aukcii na projekty, ktoré sa majú budovať v Dánsku, požadovaná pohyblivá prémia na úrovni 5,38 eurocenta/kWh, ktorá bola nižšia ako priemerná cena vo vtedajších nemeckých vnútroštátnych aukciách (7,25 eurocenta/kWh), čo je pokles takmer o 26 %. Ako však naznačujú príspevky k tejto správe od niekoľkých zainteresovaných strán, cezhraničné systémy podpory by okrem prínosu nákladovo efektívneho zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov mali zabezpečiť aj vyvážené rozdelenie širších nákladov medzi zúčastnené krajiny tak, aby to umožnilo vybudovanie projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov.

Skúsenosti s nemecko-dánskym pilotným systémom takisto zdôrazňujú význam zohľadnenia rozdielov v regulačných podmienkach medzi zúčastnenými krajinami. Výsledok nemeckej aukcie, keď sa všetky víťazné ponuky nachádzali na poľnohospodárskej pôde v Dánsku, by sa dal pripísať nielen lepšiemu potenciálu zdrojov v Dánsku, ale aj obmedzeniam lokalít v Nemecku, podľa ktorých sa zakazuje inštalácia slnečných fotovoltických projektov na poľnohospodárskej pôde, ako aj mierne nižším daniam a nižším nákladom na prenájom pôdy v Dánsku[11].

Dánsko takisto zaviedlo rovnaké obmedzenia lokalít v dánskej verejnej súťaži, ale len pre zariadenia na nemeckom území, čo niektoré zainteresované strany vnímali ako nevýhodu pre nemecké zariadenia v rámci cezhraničnej verejnej súťaže[12]. Okrem toho mohlo odradiť nemeckých uchádzačov od účasti na cezhraničnej aukcii očakávanie budúcich aukcií v Nemecku. Aktívnu účasť dánskych uchádzačov mohlo povzbudiť aj ukončenie podporného mechanizmu pre rozsiahle slnečné fotovoltické elektrárne v Dánsku pred cezhraničnou aukciou a nedostatok pripravovaných aukcií. Interakcia medzi vnútroštátnymi a cezhraničnými opatreniami poukazuje na význam: i) načasovania vnútroštátnych a cezhraničných opatrení a ii) interakcie medzi zúčastnenými krajinami, pokiaľ ide o inštitucionálne, právne a finančné nastavenie.

Väčšina respondentov, ktorí sa zúčastnili na konzultácii Komisie so zainteresovanými stranami na účely vypracovania tejto správy, vyjadrila nesúhlas s povinným otvorením systémov podpory. Dôvody siahajú od národnej zvrchovanosti až po zvýšenú administratívnu záťaž a ťažkosti s rozdelením nákladov a prínosov spôsobom, ktorý by zúčastnené strany vnímali ako spravodlivý. Dvojstranné výmeny s členskými štátmi odhalili aj problémy týkajúce sa akceptácie verejnosti, pokiaľ ide o využitie vnútroštátneho rozpočtu na financovanie rozvoja energie z obnoviteľných zdrojov v inom členskom štáte. Ďalším spomenutým argumentom bolo, že podpora investícií do kapitálových výdavkov si vyžaduje, aby prispievajúci členský štát okamžite vyplatil prostriedky, čo má vplyv na rozpočet, pričom potenciálne prínosy zo spolupráce by sa zhmotnili až v budúcnosti. Keďže však väčšina

[11] https://static.agora-energiewende.de/fileadmin/Projekte/2017/RES-Policy/144_cross-border_RES_cooperation_WEB.pdf.

[12] https://www.eea.europa.eu/publications/cross-border-cooperation-on-renewable-energy.

súčasných systémov podpory energie z obnoviteľných zdrojov nezahŕňa žiadne počiatočné platby kapitálových výdavkov, ale skôr priebežné platby za produkciu elektriny rozložené v priebehu času, vo väčšine prípadov by táto obava nebola na mieste.

Okrem toho úvaha o zavedení povinného otvorenia systémov podpory by mala zohľadňovať aj ustanovenia, ktoré boli nedávno zavedené do smernice o energii z obnoviteľných zdrojov. V nich sa vyžaduje, aby sa každý členský štát do konca roka 2025 dohodol s jedným alebo viacerými členskými štátmi, že zriadia rámec spolupráce na spoločných projektoch výroby energie z obnoviteľných zdrojov. Toto opatrenie bolo zavedené ako záväzné ustanovenie v reakcii na nedostatočnú spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, čiže získanie skúseností s vykonávaním tohto ustanovenia by mohlo pomôcť lepšie pochopiť, či sú potrebné ďalšie záväzné opatrenia na posilnenie spolupráce, a teda dosiahnutie efektívnejšieho zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov.

Prínosy spolupráce a potreba ďalej ju stimulovať sa napriek tomu vo všeobecnosti uznávajú. Vzhľadom na zvýšenie miery zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov môže nastať nedostatok vhodných lokalít pre nové zariadenia v niektorých členských štátoch, no nie v iných, a to najmä pri pohľade na rozdiely medzi členskými štátmi z hľadiska odberu elektriny, potenciálu obnoviteľných zdrojov energie a lokalít dostupných pre nové zariadenia.

Zdá sa, že existuje hlbší potenciál vykonávania cezhraničných systémov podpory pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na mori, ktoré často ponúkajú veľké objemy výroby presahujúce potreby jednej krajiny, pričom si vyžadujú značné investície. Takéto projekty by mohli byť mimoriadne atraktívnou možnosťou pre vnútrozemské krajiny s obmedzenou miestnou dostupnosťou pre nové projekty obnoviteľných zdrojov energie, aby získali prístup k potenciálu technológií výroby veternej energie z obnoviteľných zdrojov na mori. Ako už bolo vysvetlené, takýto prístup môže byť doplnený požiadavkou na fyzickú výmenu elektriny, hoci to nemusí byť nutné a závisí to od potrieb zúčastnených členských štátov. Cezhraničné systémy podpory môžu byť okrem toho zvlášť relevantné aj v súvislosti s niektorými projektmi hybridných[13] prepojovacích vedení, ktoré sa práve navrhujú a schvaľujú a pri ktorých je fyzické prepojenie zaručené projektmi hybridného prepojenia na mori, pričom cezhraničné systémy podpory môžu uľahčiť cezhraničné projekty v oblasti veternej energie na mori.

5. Záver

V tejto správe sú opísané doterajšie skúsenosti získané pri vykonávaní článku 5 smernice o energii z obnoviteľných zdrojov spolu so spätnou väzbou od členských štátov a rôznych zainteresovaných strán, pokiaľ ide o získané poznatky a vyhliadky do budúcnosti.

Z dôkazov jasne vyplýva, že ak je spolupráca medzi členskými štátmi v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov dobre organizovaná, má značný potenciál z hľadiska nákladovej efektívnosti, zbližovania regulačných rámcov a lepšieho využívania dostupných obnoviteľných zdrojov. V prípade cezhraničných systémov podpory možno potenciál naplniť len vtedy, keď sa v nastavení systému zohľadní vplyv rôznych koncepčných prvkov na výsledok, ako aj náklady a prínosy pre zúčastnené krajiny, a to tak na miestnej úrovni, ako aj

[13] Hybridný znamená, že sa kombinuje výroba elektriny pomocou veternej energie na mori a prepojenie elektrizačných sústav.

z hľadiska integrácie trhov. Ďalej sa zdá, že vplyv regulačných rozdielov na výsledok cezhraničných systémov podpory naznačuje ďalší priestor pre členské štáty na zlepšenie svojich vnútroštátnych rámcov v záujme zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov.

Zdá sa, že neexistuje jediné riešenie otvorenia systémov podpory, ktoré by sa dalo uplatniť vo všetkých krajinách, vzhľadom na potrebu prispôsobenia systémov osobitným okolnostiam partnerských krajín. Komisia však môže na žiadosť príslušných členských štátov uľahčiť tento proces poskytnutím usmernení, vzorov dohôd o spolupráci, technických odborných znalostí a pomoci týkajúcej sa priamych a nepriamych nákladov a prínosov spolupráce. V kontexte energie na mori, ktorá má osobitný potenciál na vytvorenie budúcich cezhraničných systémov podpory, Komisia už teraz pravidelne rokuje s členskými štátmi na fórach, ako je Energetická spolupráca v Severnom mori, pričom okrem iného pokrýva oblasti ako infraštruktúra na mori a rozdelenie nákladov na energiu z obnoviteľných zdrojov. V tejto súvislosti Komisia do polovice roka 2024 prijme usmernenia týkajúce sa rozdelenia nákladov na energiu na mori. Komisia takisto poskytne údaje a poradenstvo členským štátom s cieľom pomôcť identifikovať príležitosti v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na mori, a to aj podľa typu technológie, v nadväznosti na posúdenie Komisie týkajúce sa konečných aktualizovaných NEKP.

Revidovaná smernica o energii z obnoviteľných zdrojov obsahuje povinnú požiadavku na vytvorenie rámca pre spoluprácu na spoločných projektoch, čiže v smernici sa už rieši potreba intenzívnejšej spolupráce medzi členskými štátmi v oblasti obnoviteľných zdrojov energie. Neexistujú žiadne presvedčivé dôkazy o prínosoch zavedenia povinnosti pre členské štáty čiastočne otvoriť účasť na svojich systémoch podpory pre elektrinu z obnoviteľných zdrojov výrobcom nachádzajúcim sa v iných členských štátoch. Najvhodnejším ďalším krokom by preto mohlo byť monitorovanie vykonávania novo dohodnutých ustanovení týkajúcich sa spolupráce a ich vplyvu na dosiahnutie cieľa, pričom by sa zachovala možnosť neskôr navrhnúť ďalšie povinnosti ako opatrenie na posilnenie pokroku pri dosahovaní cieľa v oblasti obnoviteľných zdrojov energie na rok 2030, ak sa pokrok bude považovať za nedostatočný.